

MUTES UN NAGU SĒRGA



Pārvalsts un veterinārais dienests

KAS IR MUTES UN NAGU SĒRGA?

Mutes un nagu sērga (MNS) ir akūta un ļoti lipīga pārņadžu infekcijas slimība, kurai ir raksturīgs drudzis un čūlains iekaisums uz mēles, mutes dobuma gļotādā, kāju daļā ap nagu un nagu starpā, un tesmeņa ādā.

Ar MNS var saslimt govīs, aitas, kazas, cūkas, kamieļu dzimtas dzīvnieki, kā arī savvaļas dzīvnieki – stirnas, aļņi, staltbrieži, mežacūkas.

MNS ir A kategorijas dzīvnieku infekcijas slimība (epizootija), kas var ātri un plaši izplatīties, nopietni ietekmējot lopkopības nozari un traucējot reģionālo un starptautisko tirdzniecību ar dzīvniekiem un dzīvnieku izcelsmes produktiem, tādējādi radot lielus ekonomiskos zaudējumus.

KURĀS VALSTĪS IR SASTOPAMA MNS?

MNS ir konstatēta teju visos kontinentos, tā ir endēmiska Āfrikas valstīs, Tuvajos Austrumos (Turcijā) un Āzijas valstīs, bet par izskaustu to uzskata Ziemeļamerikā un Austrālijā. Līdz 2025.gadam tā vairākus desmitus gadu bija izskausta arī ES dalībvalstīs. 2025. gadā līdz maijam MNS ir konstatēta Vācijā, Ungārijā un Slovākijā.



KAD LATVIJĀ PĒDĒJO REIZI TIKĀ KONSTATĒTA MNS?

Latvija ir oficiāli brīva no MNS. Pēdējais saslimšanas gadījums ar MNS Latvijā bija 1987.gadā.

KĀ VISBIEŽĀK DZĪVNIEKI INFICĒJAS AR MNS?

Pastāv divi galvenie inficēšanās ceļi ar MNS vīrusu – ieelpojot (aerogēni) gaisā esošās vīrusa daļiņas un ēdot (perorāli) ar vīrusu piesārņotu barību.

Atgremotājdzīvnieki parasti inficējas caur elpceļiem, bet cūkas caur muti, piemēram, ēdot pārtikas atkritumus, kas piesārņoti ar vīrusu.

Pastāv vēl citi vīrusa iekļūšanas ceļi, kā: caur bojātu ādu vai gļotādām, kāju traumām un slaukšanas iekārtu radītām traumām, ar mākslīgo apsēklošanu, ar dažādām ierīcēm, taču tie ir retāk sastopami.

KĀDAS IR RAKSTURĪGĀKĀS SASLIMŠANAS PAZĪMES DZĪVNIEKIEM?

Dzīvniekiem MNS raksturīgās klīniskās pazīmes parādās 2 - 8 dienu laikā pēc vīrusa uzņemšanas, retāk 14 dienu laikā. Slimības pazīmes, galvenokārt, saistītas ar pūslīšu (aftu) veidošanos, pēc pāris dienām, aftām plīstot, veidojas erozijas. Jaundzīvnieki var pēkšņi nobeigties no miokardīta.

GOVĪM:

- drudzis (var parādīties 1-2 dienas pirms citām pazīmēm)
- atsakās no barības, pārtrauc gremot
- krasi samazinās izslaukums
- stipri siekalojas, veidojas siekalu peļķes uz zemes, čāpstina lūpas
- novēro aftas un vēlāk erozijas mutes dobuma gļotādā, uz mēles, uz tesmeņa un pupiem, starp kāju nagiem
- klibums
- sāpīgs tesmenis
- dzīvnieks strauji novājē



AITĀM, KAZĀM:

- slimības pazīmes var būt vieglākā formā un grūti pamanāmas
- drudzis
- aitām visbiežāk novēro tikai klibumu
- grūsnās aitas abortē, jaundzimušie jēri var nobeigties
- kazām aftu pūslīšus var novērot mutē, retāk kāju nagu starpā un uz tesmeņa
- izteikts piena izslaukuma samazinājums



CŪKĀM:

- drudzis
- klibums, slimībai progresējot - dzīvnieki neliiek kāju pie zemes un var novērot naga atdalīšanos
- aftas veidojas mutē uz mēles, vaigiem, smagām, uz deguna lūpu spoguļa
- siekalošanās
- atsakās ēst, dzert
- sivēnmāšu aborti



MNS DZĪVNIEKU NOVIETNĒ VAR IENEST AR:

- inficētiem dzīvniekiem, kuriem vēl nav attīstījušās slimību pazīmes
- dzīvnieku izcelsmes produktiem (pienu, piena produktiem, gaļu), bioproduktiem
- vīrusa aptraipītu inventāru, barību, pakaišiem, transporta līdzekļiem
- dzīvnieku kopējiem, novietnes apmeklētājiem (drēbēm, apaviem)

KĀ SLIMIE DZĪVNIEKI IZDALĀ MNS VĪRUSU?

Vīrusu izdala inficētie dzīvnieki slimības inkubācijas periodā pat 4 dienas pirms klīnisko pazīmju parādīšanās, kā arī slimie dzīvnieki. Tāpat vīrusu var turpināt izdalīt pārslimojušie dzīvnieki, kas kādu laiku paliek vīrusa nēsātāji.

Vīrusu no organisma izdala ar: izelpoto gaisu, siekalām, pienu, urīnu, fekālijām, spermā, šķidrumu no vīrusa izraisītiem pūslīšiem (aftām), abortu audiem.

KAS JĀDARA, JA DZĪVNIEKIEM KONSTATĒ MNS PAZĪMES?

Ja dzīvnieku īpašniekam vai turētājam rodas aizdomas par dzīvnieku saslimšanu ar MNS, tam nekavējoties jāziņo veterinārārstam vai Pārvalsts un veterinārā dienesta (PVD) teritoriālajai struktūrvienībai, lai slimību pēc iespējas ātrāk diagnosticētu un novērstu iespējamo izplatīšanos.



KAS JĀDARA DZĪVNIEKU ĪPAŠNIEKAM, LAI NEIEVAZĀTU MNS DZĪVNIEKU NOVIETNĒ?

Lauksaimniecības dzīvniekus no saslimšanas ar dažādām dzīvnieku infekcijas slimībām pasargā stingra biodrošības pasākumu ievērošana novietnē. Uzmanība jāpievērš, lai pēc katras dzīvnieku pārvadāšanas ir iztīrīti un dezinficēti to pārvadāšanai izmantotie transportlīdzekļi.

Tikpat svarīgi ir ieviest dzīvnieku novietnes teritorijā sanitārās caurlaides autotransportam un apmeklētājiem (t.i. iespēja pārgērbties, nomainīt apavus, mazgāt un dezinficēt rokas).



**PROFILAKTISKA VAKCINĀCIJA
PRET MNS IR AIZLIEGTA!**

Plašāku informāciju par biodrošības pasākumiem novietnēs un citu saistošu informāciju par MNS var atrast PVD mājas lapā: <https://www.pvd.gov.lv/lv/mutes-un-nagu-serga>